

PAEPE, César de (Oostende 12 juli 1841 – Cannes 19 december 1890).

Volbracht zijn middelbare studies aan het Sint-Michielscollege te Brussel op 16-17-jarige leeftijd. Vervolgens behaalde De Paepe aan de Université libre de Bruxelles (ULB) zijn kandidaatsdiploma rechten. Na het overlijden van zijn vader in 1860, werd hij genoodzaakt als typograaf aan de slag te gaan om zijn familie te kunnen onderhouden. Tussen 1865 en 1892 studeerde hij daarnaast geneeskunde aan de ULB.

In deze periode werd de militant De Paepe gevormd die zeer actief zou worden in de socialistische en vrijzinnige beweging. Dit militantenbestaan begon hij in de vereniging **Vlamingen Vooruit**. De Paepe was zeer sterk aangetrokken tot **François Haecks** ideeën betreffende de gelijkstelling tussen Vlamingen en Franstaligen onder meer door een programma van economische welvaart, gebaseerd op het collectiviseren van de grond. Meer nog dan door de Vlaamse gedachte werd De Paepe tot Vlamingen Vooruit aangetrokken door deze collectivistische idee.

Voor De Paepe was de sociale scheidingslijn tussen het Frans en het Nederlands essentieel. Het (systematisch) in de hoek drummen van het Nederlands was een bewuste regeringspolitiek die asociaal was. Daarom moest het Nederlands gelijkberechtigd worden, moest de Vlaamse arbeider door de overheid in zijn eigen taal te woord gestaan worden. De Vlaamse ontvoogdingsstrijd hield voor De Paepe

CÉSAR DE PAEPE A 10 ANS

César de Paepe was een van de belangrijkste stichters van de BWP. Zijn sympathie voor de V.B. berustte op zijn sociale overtuiging. Het taalgebruik markeerde voor hem een sociale scheidingslijn. (AMSAB)

ook in dat het onderwijs in Vlaanderen op alle niveaus ingrijpend hervormd moest worden: Vlaamse kinderen moesten in het hoger en middelbaar onderwijs in de eigen taal les krijgen en de Vlaamse universiteiten moesten vernederlandst worden. De Paepe beseftte maar al te goed dat *la langue qui constitue un instrument de civilisation d'un peuple sert au contraire à la dominer plus longtemps*.

De groeiende radruk die Vlamingen Vooruit na 1859 gaandeweg op de taalkwestie zou leggen, maakte dat De Paepe zijn strijd voor sociale emancipatie elders, in meer voor de hand liggende organisaties zou voeren. Dit verklaart de evolutie van De Paepe naar het proudhisme, onder meer in de socialistische vrijdenkersvereniging Les Solidaires en haar politieke arm Le Peuple, Association de la démocratie militante. Door het collectivisme verder uit te werken, nam hij echter afstand van het proudhonisme om naar analogie met de Duitse sociaal-democratie de vorming van politieke (arbeiders)partijen te bepleiten. Het hoeft dan ook nauwelijks te verwonderen dat De Paepe een van de belangrijkste stichters van de Belgische Werkliedenpartij (BWP) was.

De Vlaamse kwestie was in De Paepes beginjaren ook aanwezig in zijn vrijzinnig denken. De Kerk was toen in zijn ogen evenzeer een mechanisme om de Vlaamse bevolking onder de knoet te houden en haar taal te vernietigen. De oorzaak van deze Belgische situatie zocht hij in de scheiding der Nederlan-

den in 1830. Zoals De Paepe een zeker **orangisme** rijmde met een virulent republikanisme, zo rijmde hij ook zijn levendige belangstelling van de Nederlandse taal met zijn eigen archaïsch taalgebruik. Via zijn intieme vriendschap met Georges Rodenbach leerde hij het werk van **Multatuli** kennen en bewonderen. Hij raakte zodanig in de ban van Multatuli dat hij een van de eersten was om diens werk in het Frans te vertalen (1889).

De Paepe had onmiskenbaar een Vlaamse bewogenheid, maar dit mag er zeker niet toe leiden te stellen dat de Vlaamse zaak voor hem een prioriteit was. Hijzelf was een voorbeeld van een verfranse hoofdstedelijke Vlaming. Zijn sympathie voor de Vlaamse zaak was in hoofdzaak ingegeven door sociale motieven. Hij bestreed dan ook de idee dat de V.B. een zuiver nationalistische beweging was (of zou mogen zijn) en poneerde dat elke socialist (ook de Waalse) de eisen van de V.B. moest steunen. Naar het einde van zijn leven toe bepleitte hij ook dat de V.B. zich niet zou laten verenigen tot een louter literaire aangelegenheid, een duidelijke fingerwijzing naar de V.B. zelf.

WERKEN: 'Over de ziekten de schoenmakers eigen', in *De Werker* (1875); – 'Le Mouvement Flamand', in *Le Socialisme Progressif*, nrs. 22-23 (1878); – 'Quelques considérations sur le mouvement flamand', in *L'Avenir social* (januari 1897); – *Quelques pages de Multatuli. Avec notice biographique par César De Paepe*, 1911.

LITERATUUR: J. Kuypers, 'César De Paepe (1842-1890) of de Nederlandse gezindheid van een internationalist', in *Nieuw Vlaams Tijdschrift*, jg. 18 (1965), p. 150-181; – M. Oukhow, *César De Paepe en de evolutie van anarchisme tot reformisme*, VUB, onuitgegeven doctoraatsverhandeling, 1972; – voor een uitgebreide bibliografie zie B. Dandois, *Entre Marx et Bakounine: César de Paepe, Correspondance*, 1974; – M. Oukhow, 'César De Paepe', in *Twintig eeuwen Vlaanderen*, XIII, 1976, p. 359-362; – E. Gubin, *Bruxelles au XIXe siècle: berceau d'un flamingantisme démocratique (1840-1873)*, 1979; – L. Peiren, *César De Paepe. Van Utopie tot Werkelijkheid*, 1990.

LUC PEIREN